

Temat: INKWIZYCJA - PRAWDA I MITY.

a) Cel dydaktyczny: Zapoznanie z funkcjonowaniem Inkwizycji, zestawienie faktów z mitami.

b) Cel wychowawczy: Łamanie popularnych stereotypów dotyczących Inkwizycji.

Pomoce: Pismo Święte, karteczki, kartki A4, długopisy, kredki, kamyki, patyki, duża plansza A3.

Treść

1. Wstęp - Modlitwa na rozpoczęcie spotkania

Animator rozpoczyna spotkanie znakiem krzyża, po czym zaczyna modlitwę:

Pomódlmy się wspólnie do Ducha Świętego, aby udzielił nam daru mądrości na to spotkanie: Duchu Święty, który oświecasz...

Animator wita się ze wszystkimi zgromadzonymi na spotkaniu, po czym przechodzi do tematu:

2. Treść właściwa

I. Widzieć

Podzielmy się na 2 grupy. Każda z grup niech znajdzie jak największą liczbę sposobów, w jakich możemy dochodzić do prawdy (grupa A), lub bronić wiary (grupa B). Możemy do tego wykorzystać kolorowe karteczki, które będziemy przypinać w określonych miejscach. Wykorzystajmy naturalne obiekty (tablicę szkolną, ławki, drzewa itp.)

(Każda osoba z grupy dostaje karteczkę i po zakończeniu wszyscy przypinają je w jednym miejscu np. na pniu drzewa, lub kładą przed sobą w małym kółku.)

Grupa A - **Jak dochodzić do prawdy?** *(badać okoliczności i zjawiska, zbierać zeznania świadków, robić symulacje i doświadczenia, logicznie myśleć i rozumować, badać źródła pisane i mówione, odczytywać nagrania, zdjęcia itp.; obserwować świat zewnętrzny; rozwijać się, uczyć, studiować, analizować tradycję; krytycznie podchodzić do źródeł, uwzględniając ich wiarygodność)*

Grupa B - **Jak bronić wiary?** *(wykazywać chrześcijańską postawę, dawać przykład życia, głosić swoje świadectwo, głosić Słowo Boże, odwoływać się do wiarygodnych źródeł, posiadać odpowiednią wiedzę, głosić prawdę opartą na faktach, umieć przytoczyć argumenty i dowody)*

Usiądźmy w kole (w środku koła ułożony jest mały symboliczny stos patyków). Zachowajmy wyniki naszych dotychczasowych analiz i spróbujmy teraz wspólnie zastanowić się nad ważnym zagadnieniem. Często katolicy atakowani są za "zbrodnie Kościoła". Najczęściej pojawiającym się tematem jest "Święta Inkwizycja". Poprosimy jedną osobę spośród nas, aby była naszym sekretarzem i zapisywała odpowiedzi.

- **Jakie emocje budzi we mnie sformułowanie "Święta Inkwizycja"?** *(czuję dyskomfort, czuję wstyd, niezrozumienie, poczucie niesprawiedliwości, złość, gniew, winę)*

(Animator rozdaje uczestnikom małe kamyki.)

- **Co wam się kojarzy ze Świętą Inkwizycją?** *(czarna legenda, tortury, niesprawiedliwe procesy heretyków, czarownice, stosy, więzienie, prześladowanie, niesprawiedliwość)*

Każdy z Was dostaje kamień, który podczas podawania odpowiedzi, rzuci na stos ułożony z małych patyczków, który symbolizuje Inkwizycję.

(Animator daje chwilę na zastanowienie, po czym każdy prezentuje swoje odpowiedzi rzucając kamieniem).

Dziękuję za Wasze odpowiedzi, ale chcę podczas tego spotkania zastanowić się wspólnie: **Jak bronić wiary w kontekście pytań o Inkwizycję?**

II. Osądzić

Słowo Boże może nam tłumaczyć wiele rzeczy i otwierać oczy na różne sprawy, tak właśnie jest i w tej sytuacji.

Animator, lub wybrana przez animatora osoba wyszukuje w Piśmie Świętym podany werset i głośno go czyta:

(Ps 74, 22): „Powstań, o Boże, prowadź swoją sprawę;”

Ten werset był mottem hiszpańskiej inkwizycji, była ściśle związana ze szczytnym w swoich założeniach celem jej działania, który zaraz omówimy. Widniał w jej godle i możemy wspólnie dojść do wniosku, że inkwizycja miała tak naprawdę chronić Kościół katolicki, nie narzucać kary bez powodu.

Teraz odniesiemy się do odpowiedzi, które wypracowała **grupa A** na wstępie naszego spotkania: **Jak dochodzić do prawdy?**

- Które z odpowiedzi tej grupy mogą przysłużyć się nam w tej sytuacji? (badać źródła pisane i mówione, analizować tradycję, badać okoliczności i zjawiska, rozwijać się, uczyć, studiować)

Animator dzieli uczestników na małe grupy 2-3 osobowe. Przedstawia im źródła, wycinki z gazet, literatury, przedstawia podręczniki i fragmenty tekstów. [Aneks 1].

Prosi o zreferowanie przeczytanych fragmentów przez swoich przedstawicieli. Zwraca uwagę na krytyczne podejście do źródeł i uwzględnienie jego potencjalnej wiarygodności, bądź stronniczości.

Po wysłuchaniu wszystkich referatów animator podsumowuje

Teraz proszę, aby jedna osoba przeczytała krótki tekst podsumowujący to wszystko co powiedzieliście.

“Inkwizycja to była instytucja Kościoła katolickiego do zwalczania herezji, kierowana przez Święte Oficjum (Sacrum Officium). Nazwa pochodzi od łac. “inquisitio” - śledztwo, badanie. Ta instytucja śledczo-sądownicza Kościoła katolickiego, działająca od XIII do XIX wieku, została utworzona w celu wyszukiwania, nawracania i karania heretyków w oparciu o postanowienia zawarte w dokumentach soborowych, synodalnych oraz bullach papieskich. W języku potocznym termin inkwizycja stała się synonimem kontroli sumień i poglądów przez władzę kościelną oraz walki z osobami mającymi inne poglądy religijne. Instytucja inkwizycji kościelnej stanowi ciągle jeden z najbardziej kontrowersyjnych czynników oceny historii Kościoła katolickiego. Jest także przyczyną wielu gwałtownych sporów międzyreligijnych, antyreligijnych oraz radykalnych poglądów antyklerykalnych.”

Animator podsumowuje

Podsumowując inkwizycja faktycznie walczyła z herezją, ale za pomocą procesów. Ta instytucja poszukiwała prawdę. Ludzi sądzono na podstawie praw kościelnych, chociaż dzisiaj znamy ją jako czarną kartę w historii Kościoła. Opierając się w większości na związanych z nią mitach powstają u wielu osób poglądy antykościelne. Lecz tylko wiarygodne źródła pozwolą nam dowiedzieć się co jest prawdą, a co kłamstwem.

Nadszedł czas, aby zebrać sobie wszystkie rzeczy, które omówiliśmy w jedno, więc waszym zadaniem będzie przyporządkowaniem tego co wam się wydaje faktem o inkwizycji do faktów, a to co mitem do mitów. Gdy skończycie przeanalizujemy sobie to wspólnie.

(Animator rozkłada przed uczestnikami karteczki z wypisanymi faktami i mitami i czeka, aż przyporządkują je do odpowiednich grup (karteczki z faktami do nagłówka FAKTY, a z mitami do nagłówka MITY), po czym następuje podsumowanie, wspólnie przekładamy ewentualne złe odpowiedzi na właściwe miejsce. [Aneks 2])

Odpowiedzi do rozsypanki dla animatora:

Mity: 3, 7, 11, 13, 4, 10, 8, Fakty: 1, 5, 9, 2, 6, 12, 14

III. Działać

Teraz powinniśmy się zastanowić nad tym jak być świadkiem wiary w Kościół święty, jeśli jego historia niesie takie ciężkie brzemie? Do odpowiedzi na to pytanie przysłużą nam się odpowiedzi przygotowane przez **grupę B** na wstępie naszego spotkania

- **Jak bronić wiary?** *(wykazywać chrześcijańską postawę, dawać przykład życia, głosić swoje świadectwo, głosić Słowo Boże, odwoływać się do wiarygodnych źródeł, posiadać odpowiednią wiedzę, głosić prawdę opartą na faktach, umieć przytoczyć argumenty i dowody)*

Powinniśmy, jak mówi jedna z naszych odpowiedzi: **“Głosić prawdę opartą na faktach, umieć przytoczyć argumenty i dowody”**.

(Podczas odpowiedzi na poniższe pytanie każdy uczestnik wyciąga jeden z kamieni z wcześniej usypanego wspólnie stosu)

- **Jakie argumenty możemy przytoczyć w obronie Inkwizycji?** *(powstał system sądów, rozwinęło się prawo kościelne, uniknięto samosądów, sądenie ludzi opierało się o instytucję i prawdziwe dowody)*

Zastanówmy się, co mówi sam Kościół w tej sprawie: Faktycznie, inkwizycja nie była instytucją idealną i popełniała błędy. W swoich założeniach miała walczyć z samosądami ludzi, przez które można było pod byle pretekstem oskarżyć kogoś np. o czary. Inkwizycja miała stać na straży praworządności, ale zdarzały się w niej różne nadużycia, nieuczciwie wydane wyroki, przez które obrosła czarna legenda. Pisał o niej również papież Jan Paweł II w “Tertio millennio adveniente 33” takimi słowami:

“Gdy zatem zbliża się ku końcowi drugie tysiąclecie chrześcijaństwa, jest rzeczą słuszną, aby Kościół w sposób bardziej świadomy wziął na siebie ciężar grzechu swoich synów, pamiętając o wszystkich tych sytuacjach z przeszłości, w których oddalili się oni od ducha Chrystusa i od Jego Ewangelii i zamiast dać świadectwo życia inspirowanego wartościami wiary ukazali światu przykłady myślenia i działania, będące w istocie źródłem antyświadectwa i zgorszenia.

Kościół, choć jest święty dzięki swemu włączeniu w Chrystusa, nieustrudzenie czyni pokutę: zawsze przyznaje się przed Bogiem i przed ludźmi do grzesznych swoich dzieci. Mówi o tym Konstytucja Lumen gentium: „Kościół obejmujący w łonie swoim grzeszników, święty i zarazem ciągle potrzebujący oczyszczenia, podejmuje ustawicznie pokutę i odnowienie swoje”.

Co jak widzicie nie znaczy, że inkwizycja nie miała wad. Była mocno związana z mentalnością ludzi żyjących w czasie jej działania w świecie. Jej wyroki nie były dla nich dziwne, a często były nawet mniej

surowe od tych wydawanych przez sądy powszechne. Miała działać przeciwko szerzącemu się bezprawiu i zapobiegała wielu potencjalnym wojnom na tle religijnym. Historia inkwizycji nie była czarno-biała i osądzenie jej wymaga naprawdę ogromnej wiedzy, która powinna być ponad uprzedzeniami i mitami. Wiele rzeczy jako ludzie współcześni nie rozumiemy patrząc z naszej własnej perspektywy. Wkładanie inkwizycji w nasze współczesne realia tworzy stereotypy, które potrafią być krzywdzące i wpływać na wizerunek Kościoła.

Na zakończenie dzisiejszego spotkania, chciałabym, abyśmy przygotowali wspólnie plakat pod hasłem "Jak możemy dzisiaj bronić wiary?"

(Animator rozdaje grupie dużą planszę i potrzebne materiały, na której wspólnie tworzymy plakat pod hasłem "Jak możemy dzisiaj bronić wiary?", po czym animator podsumowuje pracę.)

3. Hasło spotkania

"i poznacie prawdę, a prawda was wyzwoli." (J 8, 32)

4. Piosenka spotkania

"Przyjdź Duchu Święty, napelnij serca swych wiernych"

5. Zadanie apostoelskie

Pomodlę się za wszystkich niesprawiedliwie osądzonych.

6. Modlitwa na zakończenie

Panie Jezu, który jesteś drogą, prawdą i życiem, daj nam chodzić Twoimi drogami, poznawać Twoje prawdy i żyć tak, aby każdego dnia wypełniać Twoją wolę. "Chwała Ojcu..."

Aneks 1

“W popkulturze rozpowszechniony jest obraz Świętego Oficjum jako hamulca postępu, ścigającego światłych naukowców i palącego nieprawomyślnych myślicieli na stosach. Popularne kazusy, takie jak chociażby sprawa Galileusza czy Giordana Bruna, były jednak znacznie bardziej skomplikowane, niż przedstawia to antykościelna propaganda.” - fragment artykułu

“Giordano Bruno, słynny heretyk spalony na placu Campo di Fiori w 1600 r., nie był po prostu światłym naukowcem, który zderzył się z ciemnotą i zacofaniem. Choć rzeczywiście wykładał na uniwersytecie, to nawet z hasła w encyklopedii PWN (nie mówiąc o bardziej szczegółowych opracowaniach) dowiemy się, że parał się okultyzmem, zaś poziom jego wiedzy matematycznej i teorii Kopernika był bardzo wątpliwy.” - fragment artykułu

“Jeśli skazani byli nieobecni, wtedy wrzucano w płomień ich obraz. W przypadku zasądzenia kary więzienia, było ono, jak pisze Henry Kamen, raczej „umiarkowanie komfortowe”, jednak w zestawieniu ze świeckim „mniej brutalne i bardziej ludzkie”, łączone często z pozwoleniem wychodzenia i szybkim zakończeniem. Nawet niestrudzony Henry Charles Lea, który przez całe swe życie zajmował się krytycznym badaniem historii inkwizycji, opisuje okropność więzień jako „względnie mniejszą niż w przypadku innego sądownictwa”.” - fragment artykułu

“Trzeba też najpierw zapytać o imię: czym właściwie była inkwizycja? Polowaniem na heretyków? Policją moralności? A może – za to pytanie spalą mnie na stosie – jedynym na ówczesne czasy trybunałem gwarantującym uczciwy proces?”

“Kościół, choć jest święty dzięki swemu włączeniu w Chrystusa, niestrudzenie czyni pokutę: zawsze przyznaje się przed Bogiem i przed ludźmi do grzesznych swoich dzieci. Mówi o tym Konstytucja Lumen gentium: „Kościół obejmujący w łonie swoim grzeszników, święty i zarazem ciągle potrzebujący oczyszczenia, podejmuje ustawicznie pokutę i odnowienie swoje” - fragment Tertio Millenio Adveniente

Czym w ogóle była Inkwizycja? Czarna legenda każe widzieć w niej coś na kształt kościelnej tajnej policji, stojącej ponad prawem i dysponującej nieograniczonymi prerogatywami do więzienia, torturowania i mordowania kogo tylko jej się spodobało. W istocie zaś Inkwizycja powołana została w chwili ogarniającego Europę kryzysu społecznego właśnie po to, aby położyć kres szerzącemu się bezprawiu i lepiej lub gorzej, zadanie owo wypełniła, oszczędzając staremu kontynentowi wielu krwawych zawieruch.

Aneks 2

(Karteczki należy wyciąć, kolejność w aneksie jest dowolna, FAKTY, MITY to nazwy nagłówków)

FAKTY	MITY
1. Inkwizycja powstała w celu powstrzymania samosądów.	2. Proces wymagał dokładnego zbadania sprawy, przesłuchania świadków, a każdy oskarżony musiał mieć obrońcę.
3. Inkwizycja = śmierć na stosie	4. Dozwolone było stosowanie środków przymusu bez dokładnego udowodnienia winy.
5. Na śmierć na stosie skazano jedynie 1,5% wszystkich, którzy stanęli przed trybunałem.	6. Inkwizycja odbierała prawo do sądenia osób podejrzanych o herezję przypadkowym osobom.
7. Inkwizycja to były zawsze tortury.	8. Inkwizytorzy nie byli w żaden sposób ogólnie kontrolowani.
9. Inkwizycja przyczyniła się do rozwoju systemu procesów sądowych nie tylko w trybunałach kościelnych, ale i świeckich. .	10. Inkwizycja w każdym kraju działała tak samo
11. Inkwizycja istnieje do dziś.	12. Jedną z typowych kar dla inkwizycji był nakaz noszenia szat pokutnych.
13. Oskarżony nie mógł się bronić.	14. Jedną z typowych kar dla inkwizycji była ofiara na Mszę świętą